

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta (HE 189/2014 vp)

Totean Opetushallituksen puolesta lausuntona otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä seuraavan.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 1.8.2014 voimaan tullutta oppilas- ja opiskelijahuoltolakia (1287/2013) siten, että perusopetuslain mukaisessa rekisteröidyn yhteisön, säätiön ja valtion järjestämässä opetuksessa olevat oppilaat siirtyisivät oppilaitoksen sijaintikunnan järjestämien opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelujen piiriin 1.1.2015 lukien.

Alun perin oppilas- ja opiskelijahuoltolakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 67/2013) perusopetusta antavien yksityisten ja valtion oppilaitosten jättämisestä lain voimaan tullessa sijaintikuntien järjestämisvastuun ulkopuolelle perusteltiin sillä, että ”Yksityisten ja valtion peruskoulujen siirtyminen kunnallisten psykologi- ja kuraattoripalvelujen piiriin edellyttäisi muutoksen tekemistä voimassa olevaan kotikuntakorvausjärjestelmään. Tämä on tarkoituksen mukaista toteuttaa samanaikaisesti valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä”. Sittemmin valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä kuitenkin todettiin, että mainittu hallituksen esitykseen kirjattu kannanotto perustui rahoituslainsäädännön virheelliseen tulkintaan ja etteivät mainitut opetuksen järjestäjät olleet saaneet tehtävien hoitamiseen rahoitusta.

Opetushallituksen mielestä ehdotettu muutos selkeyttää oppilas- ja opiskelijahuollon toimeenpanoa sellaisissa yksityisten opetuksen järjestäjien ja valtion perusopetusta antavissa oppilaitoksissa, jotka järjestävät myös lukiokoulutusta. Järjestämisvastuun jakaantuminen opetuksen järjestäjän ja kunnan kesken on epätarkoituksenmukaista ja on haitannut toiminnan kehittämistä. Sen sijaan Opetushallitus ei kannata muutoksen ulottamista oppilas- ja opiskelijahuoltolain 10 §:ssä tarkoitettuihin erityisoppilaitoksiin. Erityisoppilaitoksissa, kuten Opetushallituksen tulosoajissa valtion erityiskouluissa, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen erottaminen koulujen opetuksen tueksi järjestämisestä sosiaali- ja terveyspalveluista sekä muusta tuesta on täysin keinotekoisia. Vaikeasti vammaiset sekä muut tuen piirissä olevat lähikouluista tulevat oppilaat tarvitsevat oppimisensa tueksi merkittävässä määrin psykologin ja kuraattorin tukea koko koulupolkinsa ajan. Opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoritoiminnan järjestämisvastuun tulee säilyä lain 10 §:ssä tarkoitettulla opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä, elleivät opetuksen tai koulutuksen järjestäjä ja oppilaitoksen sijaintikunta toisin sovi.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädäntö erottaa palvelujen järjestämisen ja tuottamisen. Yksityiset opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä valtion oppilaitokset ovat ennen oppilas- ja opiskelijahuoltolain voimaantuloa järjestäneet ja tuottaneet lastensuojelulaissa tarkoitetut psykologi- ja kuraattoripalvelut jo usean vuosikymmenen ajan omana toimintanaan siten, että psykologit ja kuraattorit ovat olleet palvelussuhteessa opetuksen järjestäjään ja toimineet osana koulu- ja oppilaitosyhteisöä. Sosiaali- ja terveysviranomaiset eivät ole käytännössä edellyttäneet toimintaa varten yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) mukaista lupaa tai ilmoitusta. Vaatimus luvan hankkimisesta ja ilmoituksen tekemisestä on tullut esille vasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain säätämisen yhteydessä.

Psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat olleet kiinteä osa yksityisten opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä valtion oppilaitosten opiskeluhoitoa. Uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain 2 §:n 5 kohdan mukaan lain tarkoituksena on vahvistaa opiskeluhoitoa toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä. Lain 9 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on järjestettävä opiskeluhoito yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen opiskeluhoitopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa siten, että opiskeluhoito muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan yksityinen opetuksen tai koulutuksen järjestäjä voisi ostopalvelusopimuksen mukaan toimia psykologi- ja kuraattoripalvelujen tuottajana, jos kunta haluaa järjestää palvelut ostopalveluna. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä on edellä todettu aluehallintoviraston lupa psykologipalvelujen tuottamiseen tai aluehallintovirastolle tehty ilmoitus kuraattoripalvelujen tuottamisesta. Hallituksen esityksen perusteluissa ei todeta sen sijaan mitään valtion oppilaitoksen mahdollisuudesta tuottaa psykologi- ja kuraattoripalveluja.

Yksityisten opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä valtion oppilaitosten mahdollisuudesta tuottaa psykologi- ja kuraattoripalveluita on esitetty erilaisia tulkintoja. Opetushallituksen mielestä säätelyn selkeyttämiseksi yksityisen opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä valtion oppilaitosten mahdollisuudesta tuottaa psykologi- ja kuraattoripalvelut tulisi säätää nimenomaisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 2 momentissa. Psykologipalvelujen tuottamisedellytyksenä olisi aluehallintoviraston lupa ja kuraattoripalvelujen tuottaminen edellyttäisi ilmoitusta aluehallintovirastolle. Lupahakemuksen ja ilmoituksen käsittelyyn sovellettaisiin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa säädettyjä edellytyksiä vastaavia ehtoja. Lisäyksen tulisi koskea kaikkea oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalaa kuuluvaa perusopetuslain mukaista opetusta, lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanon yhteydessä on noussut esille tulkinta, jonka mukaan sijaintikunta voisi rajata sen järjestämistä vastaavat psykologi- ja kuraattoripalvelut vain yksilökohtaisiin palveluihin, joiden

käyttämisestä sijaintikunta voi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 41 a §:n (1294/2013) mukaan laskuttaa muista kuin sijaintikunnasta tulevien opiskelijoiden kotikuntia. Kun oppilas- ja opiskelijahuoltolain tavoitteena on siirtää painopiste ennakolliseen ja yhteisölliseen opiskeluhooltoon, on tärkeää, että yksilökohtaista opiskeluhooltotyötä tekevät psykologit ja kuraattorit osallistuvat myös oppilaitosyhteisössä toteutettavaan moniammatilliseen yhteisölliseen opiskeluhooltoon, ellei oppilaitoksen sijaintikunta ja koulutuksen järjestäjä ole toisin sopineet. Opetushallituksen mielestä lakiehdotuksen 9 §:n 2 momenttia tulisi oppilaitoksen sijaintikunnan vastuun osalta selkeyttää lisäämällä asiasta momenttiin nimenomainen maininta.

Esitykseen sisältyviin teknisiin tarkistuksiin Opetushallituksella ei ole huomautettavaa.

Hallintojohtaja

Matti Lahtinen